

VINTER- PROGRAM

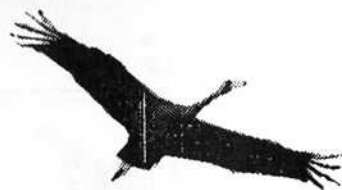

FÖR KJELL WALLBERG

- 26/12 ANNANDAGSMORGON
Vi tittar på övervintrande fåglar.
Samling Simhallen kl 08.00.
Tag med fika.
- 23/1 BILDAFTON
Med "LEO"
Leksandshallens Cafeteria kl 17.00.
- 20/2 BILDAFTON
Med inbjuden fotograf
Leksandshallens Cafeteria kl 17.00.
Se annons i Leksandsbladet.
- 20/3 BILDAFTON
Med Sören Stenberg
Leksandshallens Cafeteria kl 17.00.
- 4/4 ORRSPEL
Samling Simhallen kl 04.00.
Klä er varmt och tag med fika.
- 8/4 UGGLEVAKA
Samling Simhallen kl 19.00.
Tag med fika.
- 8/5 ARBETSDAG - LIMSJÖN
Samling vid tornet kl 08.00.
Tag med stövlar och fika.
- 15/5 FRANKRIKE - AFTON
Inför sommarens resa till Camarque
Leksandshallens Cafeteria kl 17.00.
- 29/5 LIMSJÖ - MORGON
Samling vid tornet kl 05.00.
Tag med fika.
- 10/6 LIMSJÖ - KVÄLL
Samling vid tornet kl 19.00.
Tag med fika.

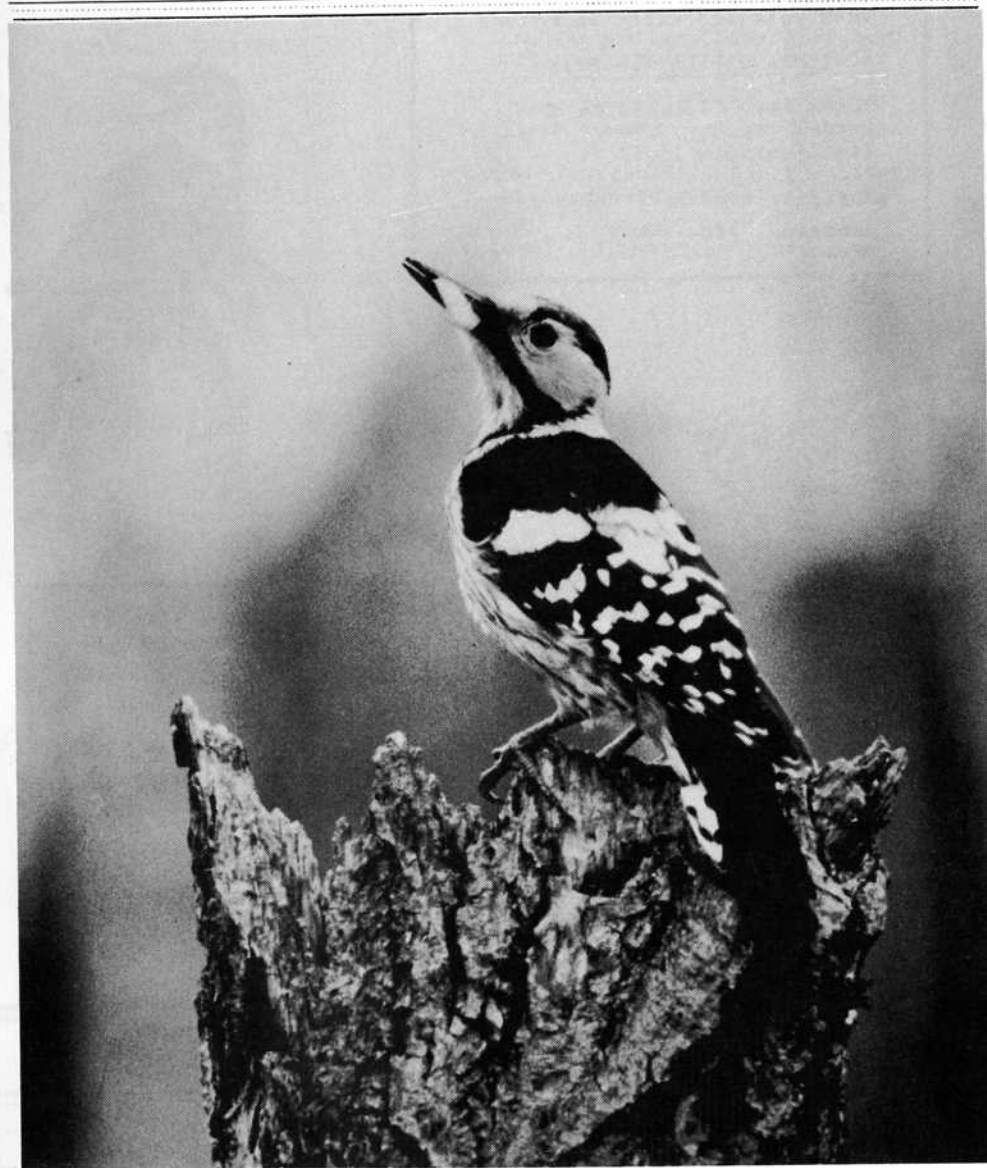
Med reservation för ev. ändringar.

LEKSANDS TRYCKERI

Leksands Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr 4 1982

MEDLEMSVÄRNING

1983

Vi har nu nästan nått vårt mål:
400 medlemmar i fågelklubben.

Hjälp oss att under 1983 klara
det magiska strecket!

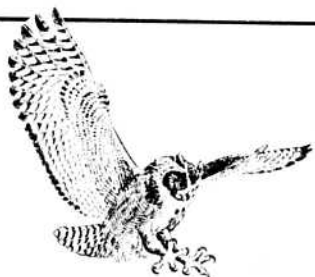
Avgiften sättes enklast in på
vårt postgiro eller bankgiro.

MEDLEMSAVGIFTEN FÖR 1983

Vuxen 40 kr/år
Ungdom, stud. 20 "
familjemedlem ... 20 "

Postgiro 438 26 34 - 6

Bankgiro 456 - 4373

VÄLKOMNA NYA MEDLEMMAR!

Jan-Erik Smångs
Alf Nordin
Leif Östergren
Magnus Ridderström
Tomas Tengné

I KOMMANDE NUMMER BL.A.:

Reportage: Fåglar i Franska Jura
Fågelobservationer i Leksand 1982
Fakta om Fåglar: Förmåga att flyga
Vad händer med Limsjön?
Vårens program 1983

Leksands Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD

UTGIVEN AV LEKSANDS FÅGELKLUBB
=====

Ansvarig utgivare:

Staffan Müller, Sturollasgattu 3
793 00 LEKSAND. Tel 0247/13495

Redaktion:

Conny Hansson, Staffan Müller,
Kjell Leander och Ove Östberg.

Adressändringar:

Skriftligen till Kjell Wallberg,
Hagagatan 30, 793 00 Leksand.

TIDSKRIFTEN UTKOMMER MED 3-4 NUMMER/ÅR. MEDLEMMAR I LEKSANDS
FÅGELKLUBB ERHÅLLER SKRIFTEN GRATIS.

Medlemsavgiften för 1983

Vuxen 40 kr/år
Ungdom, stud. 20 "
Familjemedl. 20 "

Postgiro 438 26 34 - 6

Bankgiro 456 - 4373

INNEHÅLL:

Pilgrimsfalken i Sverige	19
Ornitologi	4
Tornfalken nästa	22
Skall vi stödutfodra rådjur	6
Vitryggig hackspett i Leksand ..	23
Årsmötet 1982	10
Den otroliga fuggel-Hulken	24
Årsberättelse	11
Ungdomarnas program	25
Resultatrapport 1982	13
Conny Hanssons sida	26
Inventeringar - projekt	14
Frankrike	27
Korsordet	16
Vi presenterar	30
Ugglerrapport	18
Vinterprogram	32

Omslagsbild: Vitryggig hackspett

Foto: Gunnar Lind

➔ PRESSTOPP NR 1/83 - 1 FEBRUARI ➔

ORNITOLOGI

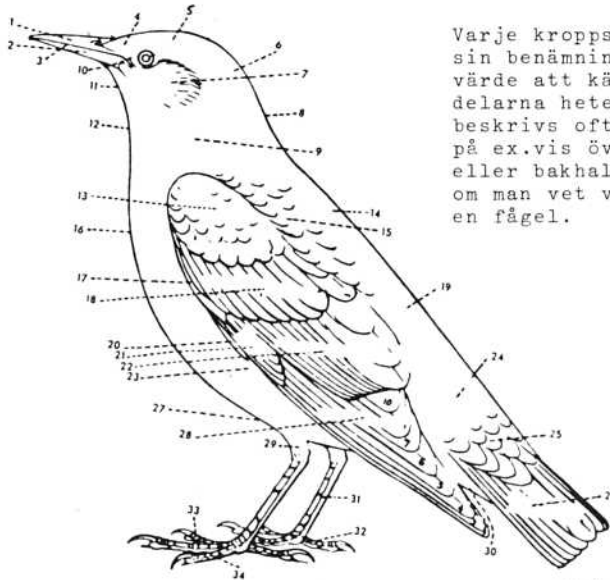
Även om målen för vår fågelklubb är av allmän karaktär, dvs att vår främsta uppgift är att värna om all skyddsvärd natur i kommunen, oavsett om det är för fåglarnas, djurens eller blommornas skull som marken är att bevara, kan det ju inte skada att vi försöker fördjupa oss i det ämne, *ornitologi*, som är den vetenskapliga beteckningen på läran om fåglarna.

I detta och följande nummer av fågeltidningen, skall vi summera lite basfakta, vilka kan vara värda att veta när vi befinner oss ute i fågelmarkerna. Vi presenterar fakta om hur fåglarna är uppbyggda, vad som skiljer olika fågelordningar och arter, berättar om flyttvägar och beteenden i fågelvärlden etc. etc.

Det väsentliga av vad som kommer att skrivas om detta är hämtat ur befintlig litteratur inom området. Det kan ändå vara på sin plats att sammanfatta några sanningar om fåglarna i vår skrift.

Artiklarna kommer att benämnas "FAKTA OM FÅGLARNA" och inleds här med en beskrivning av fåglarnas fysiologi.

FAKTA OM FÅGLAR

Varje kroppsdel hos fåglarna har sin benämning. Det kan vara av värde att känna till vad de olika delarna heter. I många fågelböcker beskrivs ofta vissa karaktärsdrag på ex.vis övergump, örontäckare, eller bakhals. Det är då en fördel om man vet var dessa är belägna på en fågel.

Fig. H. E. B. 1983

Fågelkroppens topografi. 1) Övernäbb 2) undernäbb 3) nabbkant 4) panna 5) hjässa 6) nacke 7) örontäckare 8) bakhals 9) halssida 10) tygel 11) haka 12) strupe 13) små vingtäckare 14) framrygg eller mantel 15) skulderfjädrar 16) bröst 17) lillvinge 18) armtäckare 19) bakrygg 20) första handpennan 21) handtäckare 22) armpennor 23) kroppssida 24) övergump 25) övre stjärttäckare 26) stjärtpenor 27) buk 28) handpennor (numrerade) 29) tibia 30) undre stjärttäckare 31) tars 32) baktå 33) innertå 34) yttertå.

DAGS FÖR MEDLEMSAVGIFTEN 1983

Med detta informationsblad följer inbetalningskortet för 1983.

Årsmötet beslutade att höja avgiften till 40 resp. 20 kronor/år.

Med den höjningen är nästan hela tryckkostnaden betald för tidningen.

DU VET VÄL ATT DINA 3 - 4 NUMMER AV INFORMATIONSBLADET NU KOSTAR MER ÄN VAD MEDLEMSAVGIFTEN GER?

Vi är tacksamma om Du snarast sänder in 1983 års avgift. Då vet vi tidigt hur mycket pengar vi har att röra oss med.

Har Du råd:

Satsa även en slant på örnutodringen. Killarna som står för den, kan med ditt bidrag få åtminstone hjälp till bensinpengar.

Tidningen kan också vara värd en extra femma!

Dessa bidrag finns förtryckta på Pg-blanketten.

TACK PÅ FÖRHAND!

Styrelsen.

GLÖM EJ VÅRT JULKLAPPSTIPS !!!

Betala avgiften för -83 över postgirot, och kontakta Staffan så sänder vi Dig ett medlemskort och lite annat material, som sedan kan bli en bra julklapp !!!!!

Foto: Leo

SKALL VI STÖDUTFODRA RÅDJUR?

Vi närmar oss ännu en gång en vinter. Då börjar vi tänka på var vi skall ställa foderplatsen för rådjuren. Sluta tänka på det! Låt rådjuren klara sig själva! Vi får då en hårdig och stark stam som kan klara sig själv utan inblandning av oss.

Det är allt för få som vet att rådjur är grovfoderomvandlare och absolut inte skapade att gå på pellets och krossad spannmål. Dessutom tar vi ifrån djuren ett socialt arv, som bl.a. innebär ett normalt fodersök. De står istället, så fort marken blir vit, och skrapar med foten där de fick mat förra vintern.

Vi skall också veta att vi har att göra med ett flockdjur. Kommer ett djur till en foderplats där det redan finnes en flock, åker det på en "omgång stryk" så att det inte törs äta. Det är inte alla gånger det slutar så "lyckligt" att skallen spricker och en benflisa tränger in i hjärnan och djuret dör. Vi får också tänka på att det är bara de starkaste djuren som får det mesta. När de sedan går spärrar de upp sin vita bak och de andra följer efter hur hungriga de än är. Flockinstinkten är starkare än hungern.

Vad skall vi då ge rådjuren när "bambissyndromet" sätter in?

Det bästa är att skotta fram bärris om snödjupet blir för stort. Det är nyttigt både för din kropp och rådjuren. Örtrikt ängshö är också bra, men då måste vi vara försiktiga. Så har vi pellets, men dessa är oerhört vattenkrävande och foderplatsen måste stå i direkt anslutning till öppet vatten. Lika är det med krossad spannmål. Snö räcker inte, det går åt för mycket energi att smälta snö för att täcka rådjurets vattenbehov.

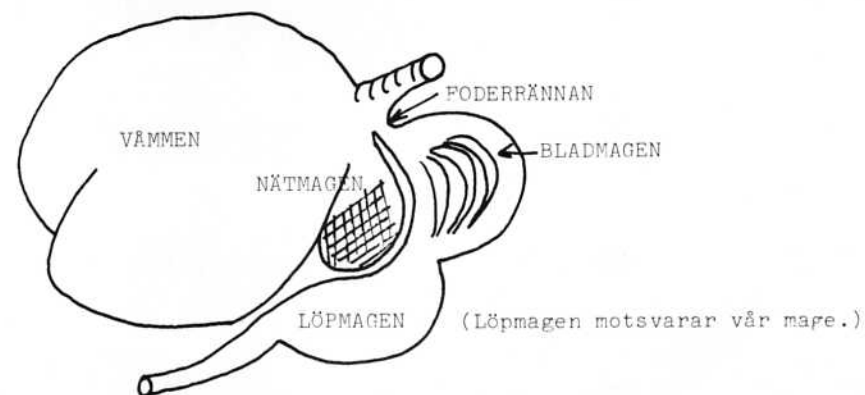
Rådjuret är idisslare. Pellets idisslas inte och rådjuret får ett för lågt pH i förmagarna. Djuren måste idissla för att få upp pH med hjälp av saliv. Så en annan sak. Rådjur vid foderplatserna är som regel överåriga och har dåliga tänder. Även om de skulle få grovfoder kan de ändå inte idissla, de har ju fortfarande samma dåliga tänder att tugga med. Så problemet kvarstår, ingen ökad salivblandning och fortfarande sura förmagar.

Varför då ett högt pH 6,5 - 7 i förmagarna?

Jo, i ett gram normalt våmminnehåll har vi ca 1000 milj. bakterier som spjälkar cellulosa och ca 1 milj. urdjur, protozoer, som spjälkar protein. De mår inte alls bra av att pH sjunker och kan inte utföra ett bra jobb. Således mår inte heller rådjuret särskilt bra. Det går då ner i kondition och angrips lätt av parasiter.

Ett rådjur har normalt några få parasiter, men när de går ner i kondition (överåriga=dåliga tänder) tar parasiterna överhand, främst pälsätare. Jag har sett rådjur, som varit i det närmaste renättna från päls, fullkomligt kryllande av pälsätare. Låt dessa djur få dö på ett normalt sätt och håll dem inte vid liv med den konstgjorda andning som foderplatsen är! Jag brukar säga att det bästa med foderplatsen är att den lätt kan skötas med gevär.

Jag skall med en skiss visa hur magarna hos en idisslare ser ut.

Ofullständigt tuggat foder kommer ner i våmmen blandat med saliv. Genom muskelsammandragningar ältas fodret och blandas med förut idisslat foder. En del av det finfördelade fodret går så vidare till bladmagen. Annat går tillsammans med grövre foder upp från nätmagen - våmmen och idisslas, blandas med mera saliv och ner igen. Så vidare till bladmagen och sen löpmagen, som motsvarar vår mage, och blandas med magsaft och efter en tid där ut i tarmarna. Om våmmfloran rubbas blir djuret sjukt.

Vad är våmmfloran känslig för?

Hastigt foderbyte, skämt foder (möjligt hö), pellets som legat och surnat, främmande bakterier och gifter. Rådjuren kan inte när de blir sjuka (och det blir de om vi lägger oss i) ringa efter veterinär. De mår dåligt och kanske ligger och dör några hundra meter från foderplatsen.

Vad hittar man vid obduktioner av rådjur som hittats döda eller skjutits vid foderplatsen?

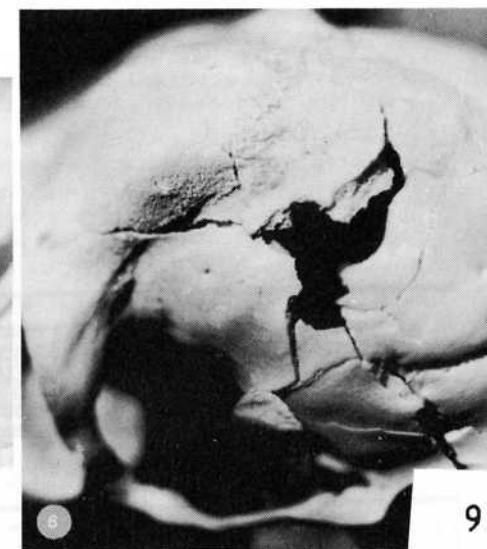
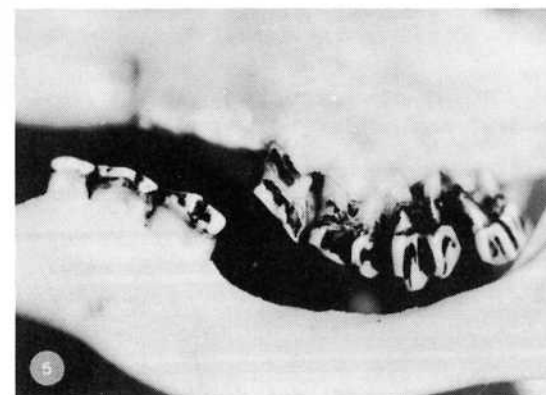
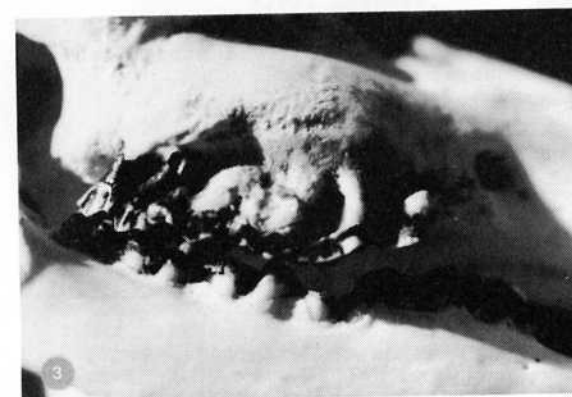
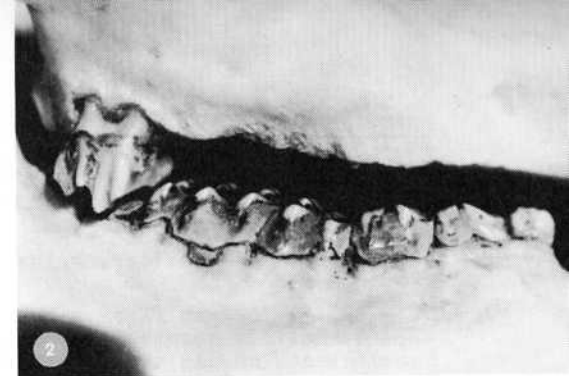
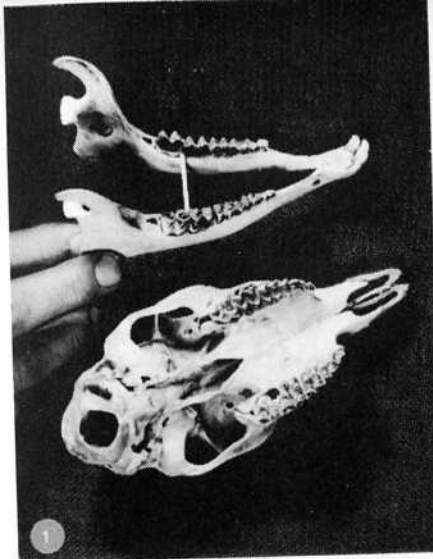
Brutna ben. Trebenta djur som gått där i veckor. Lunginflammation på rådjur utan päls. Uttorkade djur med magen full av pellets men ingen tillgång på öppet vatten. Plastpåsar, som täpper till tarmkanalen, 18 meter nylonrev och andra rena soptippsföremål. Magsår i löpmagen. Samtliga dessa djur har haft helt nerslitet bett och varbildning under de flesta tänder som var kvar.

Jag vet, att det bland rådjursmatare och naturvänner diskuteras ekologi, men varför då sätta ekologin ur spel med rådjursutfodring? Det finns rådjursmatare som i ett par veckor matat ett rådjur, som haft halva benet hängande i bara böjsenor. Skulle dessa sett sin grannes katt halta ett par dar skulle kattägaren säkert anmälas till myndighet.

Till slut. LÅT RÅDJUREN KLARA SIG SJÄLVA, DET MÅR DE SÄKERT BÄST AV!

Folke Fallgren.

- 1 Normalt, oslitet bett.
- 2 Gammalt rådjur. Endast 1 tand kvar i överkäken, även den på god väg att lossna. Tandhalsarna frilagda.
- 3 Helt utslitet bett med varbildning under alla tänder.
- 4 Gammalt rådjur. Saknar helt framtänder.
- 5 Detta överåriga rådjur har tuggat på underkäken. Har överlevt tack vare utfodring. Men till vilket liv, ständigt ont i munnen.
- 6 Benflican som lossnat har trängt in i hjärnan och djuret har dött. Det hörde inte hemma på foderplatsen och fick en omgång stryk.

FRÅN ÅRSMÖTET

Ett trettiotal medlemmar hade mött upp till årsmötet, som sedan vanligen avhölls i Leksandshallen.

Per Lindberg, Kjell Bond och Staffan Müller hade satt ihop en årsberättelse med bilder, vilka visade vad som inträffat under året.

Diskussion

Som vanligt innehöll detta möte inte några större dispyter. Efter önskemål från några medlemmar beslöts att fågelklubben skall försöka engagera medlemmarna i olika projekt. Bl.a. framkom värdet av att vissa områden och enskilda fågelarter inventeras.

Holkuppsättningen skall intensifieras och systematiseras. Eventuellt kommer också försök göras med att utplantera fälthöns i Leksand igen. Det är främst rapphönsen som skall ges en chans att återvända till Siljanstrakten.

Filmaftnar på söndagar.

Eftersom intresset för filmaftnarna ej har blivit så stort, beslöts att förlägga programmen till söndagar i framtiden.

Återval

Styrelsen återvaldes i sin helhet. Det betyder att följande fick förnyat förtroende:

ordförande	Staffan Müller
sekreterare	Kjell Leander
kassör	Kjell Wallberg
ledamot	Rolf Troëng
"	Bosse Alexandersson

<u>valberedning:</u>	Sören Stenberg
	Birger Blomqvist
	S-O Hällgren

<u>revisorer:</u>	Gunnar Lind
	Lars-Erik Olsson

God ekonomi

Föreningen har en god ekonomi och har därmed möjligheter att jobba framåt med tillförsikt.

Staffan.

ÅRSBERÄTTELSE FÖR LEKSANDS FÅGELKLUBB 1982

Fågelklubbens 6:e verksamhetsår skall läggas till handlingarna. Året som gått har inte medfört några större förändringar eller nya satsningar. Ytterligare några medlemmar har knutits till den fasta verksamheten och i stort kan vi se framtiden an med tillförsikt.

DATA

Medlemsantalet i föreningen uppgår f.n. till ca 350 medlemmar. En ökning med ca 70 från föregående år. Dessutom tillkommer ett 30-tal institutioner etc. vilka prenumererar på vår tidskrift.

Ungdomarnas antal är ca 130.

Styrelsen har under året genomfört 2 protokollförda sammanträden.

Styrelsen har bestått av

Staffan Müller,	ordförande
Kjell Leander,	sekreterare
Kjell Wallberg,	kassör
Rolf Troëng,	ledamot
Bosse Alexandersson,	ledamot

VERKSAMHET

Under året som gått har främst verksamheten kring försurningsproblematiken, Limsjörestaurationen samt ungdomsresan till Frankrike prioriterats.

Limsjön

Vattendomstolen har ånyo kontaktats varvid framkom att alla berörda, d.v.s. samtliga markägare i Limsjön, måste höras före eventuella åtgärder. Tidigare har sagts att endast de som kan tänkas lida ekonomisk skada, d.v.s. jordbrukarna, måste vidtalas. Staffan Müller och Kirka Alexandersson skall före årsskiftet 82/83 ha kontaktat alla, ca 130 markägare, i området.

Försurning

Ett stormöte som arrangerades i samarbete med Leksands miljövärdhetsförening, Fritidsfiskarna och Studieförbundet, röntte stor uppmärksamhet.

Mötet fick till följd att en arbetsgrupp bestående av representanter från föreningarna och kommunen tillsattes. Fågelklubbens representanter är Rolf Troëng, Hans Janzén, Matts Hysing och Staffan Müller. De två förstnämnda representerar fågelklubben i förhandlingar med kommunen.

Som ett första resultat av försurningsdebatten kommer, om inget oförutsett inträffar, Djurasjön att kalkas under vintern. Andra sjöar som är aktuella är Vådsjön och Morkarl-Djupsjön.

Exkursioner

9 exkursioner har genomförts. Dessa har lockat allt för få deltagare. En 4-dagars resa till Fokkstumyren och Dovrefjell i Norge samlade ca 25 deltagare.

	METRO LJUSREKLAM	STOCKHOLM - Ingenjörscentrum, 191 78 Sollentuna LEKSAND - Box 61, 793 01 Leksand
---	----------------------------	---

Den dyrbara och svåra rasteringen av fotografierna i detta nummer har Conny Hansson fixat med hjälp av Metro's repro-utrustning !

Program

3 mycket duktiga fotografer har besökt oss under året. Ulf Risberg, Arne Johansson och Janos Jurka tillhör topparna här i landet och har varit mycket uppskattade inslag i vår verksamhet.

Ett par program har behandlat den kommande resan till Frankrike.

Övriga engagemang

Fågelklubben har även i år haft utbyte med Masesgården i Grytnäs och för gästernas räkning genomfört några exkursioner.

Skolmedverkan har även varit omfattande. Ca 100 timmar deltog föreningen i undervisningen på grundskolan.

Holkbygget har pågått under hela vintern.

Några medlemmar har lagt ner stor möda på att under några år placera ut slaguggle- och pärluggleholkar. Sammanlagt har det blivit ett 100 -tal.

Några plattformar, vilka kan underlätta häckningen för duvhök mfl. har tillverkats. I dagsläget utnyttjar minst 2 duvhökspår dessa plattformar som stomme till bobalen.

Örnutfodringen har i år liksom tidigare skötts perfekt och givit ett gott resultat. Ekonomiskt bidrag till verksamheten har kommit från Kgl. vetenskapsakademien.

DCF:s projekt för berguvarna i länet har liksom tidigare försetts med foder från hönserierna i Hjortnäs. Fågelklubben samlar ihop döda höns och förvarar dem i frysbox. Projektet hämtar kontinerligt.

Kontakter med olika organisationer med syfte att utveckla ett projekt "Rapphöna" har tagits.

Några fåglar, främst rovfåglar, har överlämnats till fågelklubben. Några av dessa har varit döda och sänts vidare för obduktion, medan andra varit vid livet och genom gödning åter fått på vingar.

Några ringmärkningsfynd har förmedlats genom vår förening.

Samarbetet med Studieförbundet har varit sedvanligt gott. Ett flertal arrangemang har genomförts med stöd från förbundet. 2 studie-cirklar har avslutats.

Tidningen har getts ut med 4 nummer under verksamhetsåret. En redaktionskommitté har tillsatts och lagt upp riktlinjerna för skriften. Originaltrycket har utförts av Conny Hansson på Metro Ljusreklams maskiner. Detta har minskat tryckkostnaderna med flera tusen kronor

Ungdomarna har arbetat självständigt och genomfört "eget" program. Ett stort lotteri om 20.000 lotter har inbringat nästan lika mycket kronor. Julkärvar har tillverkats och skall säljas i vinter. Kaffeserveringar och pappersinsamling har också medverkat till att kostnaderna för den kommande resan till Frankrike har klarats.

Verksamheten i fågelklubben breddas från år till år. Fortfarande går mycket av den angelägna verksamheten på halvfart på grund av tidsbrist och personalbrist.

Styrelsen hoppas att fler medlemmar ger sig tid att engagera sig i olika projekt.

Vi kan se framtiden an med tillförsikt och kommer att jobba vidare på de påbörjade åtagandena.

Leksand den 14 oktober 1982

Staffan Müller
Ordförande

Kjell Leander
Sekreterare

RAPPORT FÖRETAG : LEKSANDS FÅGELKLUBB DATUM : 820930 SID 1
RESULTATRAPPORT FR.O.M : 811001 T.O.M : 820930
BUDGETEN OMFATTAR PERIOD : 1 T.O.M 12
RUBRIK.....SALDO.....BUDGET.....AVVIK....% BUDGET 82/83

INTAKTER

STUDIERESOR	0	2000	-2000	0.0	10.000:-
MEDLEMSAVGIFTER	9185	7500	1685	122.5	12.000:-
BIDRAG TIDNINGEN	810	500	310	162.0	1.000:-
BIDRAG ÖRNUTFOD.	1605	500	1105	321.0	1.500:-
BIDRAG LIMSJÖN					
BIDRAG MYNDIGHETER	7570	9000	-1430	84.1	9.000:-
FÖRSÄLJNINGAR	92	2000	-1908	4.6	1.000:-
BILJETTINTAKTER	205	1500	-1295	13.7	1.500:-
ÖVRIGA INTAKTER	3109	2000	1109	155.5	2.000:-
ANNONSINTAKTER	1500	3000	-1500	50.0	3.000:-

SUMMA INTAKTER 24076 28000 -3924 86.0 41.000:-

KOSTNADER

KONTORSMATRIAL	-254	-1250	996	20.3	- 500:-
TELEFON & PORTO	-1520	-1000	-520	152.0	- 1.500:-
ÖVRIGT MATERIAL-försäljning	-4048	-1500	-2548	269.9	- 4.000:-
ANNONSKOSTNADER	-1487	-1500	13	99.1	- 2.000:-
RESEKOSTNADER	-798	-2000	1202	39.9	- 500:-
TRAKTAMENTER	0	-500	500	0.0	0:-
TIDNINGEN TRYCK M.M.	-14114	-8000	-6114	176.4	-10.000:-
PRESENTER	-120	-500	380	24.0	- 500:-
KÖTT M.M. ÖRNUTFOD. - Resor	-857	-500	-357	171.5	- 1.000:-
ÖVRIGA KOSTNADER	-3120	-2000	-1120	156.0	- 2.000:-
Arrangemang/Studieförbundet					- 2.000:-
SUMMA KOSTNADER	-26320	-18750	-7570	140.4	-24.000:-
Planerad avsättning resefond					-10.000:-

PERIODENS RESULTAT -2244 9250 -11494 24.3

BALANSRÄKNING PER 30 SEPTEMBER 1982

Tillgångar

Götabanken, 4090-270 109-4	8.741:60
Postgiro , 438 26 34-6	6.697:25
Kundfordringar	250:-
Årets förlust	2.244:42
Kronor	17.933:27

Skulder

Leverantörsskulder	335:-
Balanserat resultat	10.577:82
Fond för ungdomsresor	7.020:45
Kronor	17.933:27

Leksand 821012

På årsmötet i år diskuterades bl.a. vad en fågelklubb bör ägna sig åt. Några medlemmar efterlyste mer engagemang för olika inventeringar och undersökningar.

Sedan några år har vi haft upprop om olika fågelarter, bl.a. tornfalk och turkduva. En vassinventering påbörjades också under föregående vår. Tyvärr har intresset för dessa projekt inte varit alltför varmt, varför det heller inte hörts så mycket om dem.

Debatten är befogad!

Det finns oerhört mycket angelägna projekt att ta itu med.

Målsättning

Målsättningen med olika undersökningar är att skaffa en god bild av de faktiska förhållandena för ex.vis en viss fågelart. Visar det sig att arten är hotad eller på annat sätt onormalt fåtalig, kan det finnas anledning att jobba vidare på att försöka hjälpa upp antalet.

Fågelskydd

Det kan handla om att sätta upp uggleholkar, skydda våtmarker eller bevara skogsbestånd. Ibland kan det räcka att bevara enskilda träd för att trygga en fågels fortlevnad.

Ungdomarna

Jag hoppas att framför allt många yngre fågelklubbare engagerar sig på detta sätt.

Ofta är det mycket tidsödande att fullfölja en undersökning, men det är samtidigt ett mycket bra sätt att fördjupa sina kunskaper om olika fåglars beteenden etc.

Här följer en förteckning över några olika tänkbara projekt, vilka utan större svårigheter kan förverkligas.

Inventering av vissa fågelarter

Här är det lämpligt om man väljer en fågelart som är begränsad inom ett visst område. Ex.vis rørsångaren, som bara finns i vassarna. Turkduvan som föredrar bygghusen eller backsvalan som håller till i grustag och strandbrinkar.

Inventering av speciella biotoper

Man kan utföra inventeringar av säregna naturtyper. Vassarna är begränsade biotoper, liksom myrarna och vattnen. Eller varför inte en "Fåbodinventering" med avseende på fågellivet?

Inventering av intressanta fågelarter.

Vissa fåglar är speciellt intressanta att studera. Många är stadda på spridning eller tillbakagång och är intressanta av de orsakerna, ex.vis gråshopp-sångare, rosenfink, turkduva och tornfalk.

Andra kan ha ändrat sitt beteende så att de uppträder på nya platser. Ex.vis vitfågel och kråkfåglar på våra soptippar.

Holkprojekt

Uppsättandet av fågelholkar samt en årlig uppföljning av vilka som

bebor holkarna, kan vara en intressant studie. Man bör sätta upp ett större antal holkar i ett begränsat område.

Fennologi

Årliga studier av flyttfåglarnas ankomst till våra trakter.

Fågelklubben har gjort en lista på några fågel- och djurarter samt några andra vårtecken. Denna lista kommer att sändas till alla medlemmer med Info nr 1/83. Här kan man få reda på många intressanta fakta om fåglarnas ankomst. Vilka platser de föredrar, förekomst under dåligt väder etc. etc.

Observationsdagar

På vissa bestämda dagar kollar man upp speciella fågelarters förekomst inom ett visst område, ex.vis kommunen.

Man kan räkna de övervintran- de sjöfåglarna i vintervakarna mm.mm.

Det finns hundratals projekt som är lämpliga att genomföra i en förening så här.

ENGAGERA DIG!

STÄLL UPP OCH RAPPORTERA OM DU SER ETT UPPROP!

Är Du tveksam om hur Du skall komma igång eller undrar över kostnader etc. Kontakta:

Gunnar Lind	tel 118 66
Sören Stenberg	119 93
Kjell Leander	231 98
Staffan Müller	134 95
Rolf Troëng	405 45

UGGLERAPPORT

LEKSANDS KOMMUN 1982

1982 blev ett dystert uggleår. Som tidigare nämnts, hittades under vintern flera döda kattugglor runt omkring i kommunen. Den stränga vintern och bristen på föda blev ugglornas undergång.

KATTUGGLA

Trots den dåliga vintern, tycks de gamla kattugglorna ha klarat sig bra. Kanske just för att de har några år på nacken och är erfarna jägare. Fler-talet av de döda fåglarna var också ungfåglar.

Under en säsong som denna, då förutsättningarna att klara av-komman är som sämst, lägger kattugglan 3 ägg. Det är minimitalet för arten. De flesta kattugglorna klarade också av att föda upp kullen. I år har 4 häckningar konstaterats i följande byar; Mjälgen, Lahnäs, Tällberg och Ullvi.

SPARVUGGLAN

I likhet med kattugglan, lägger sparvugglan ägg oavsett gnagartillgången. Denna lilla uggle är inte ovanlig i Leksand, men dess bon kan vara svåra att finna. Jag känner inte till någon häckning i år.

SLAGUGGLA

Av allt att döma har mycket få slagugglor gått till häckning i år i vår kommun.

HORNUGGLAN

Tidigt under våren höll 2 hornugglor till vid Limsjön. Tyvärr hittades den ena partern död i Lycka under häckningssäsongen. Därför kan vi ej konstatera någon häckning vare sig där eller någon annan stans i kommunen under sistlidna säsong.

PÄRLUGGLAN

Pärlugglan, som i normala fall är vår vanligaste häckande uggle, har i år nästan helt struntat i häckningsbestyren. Denna uggle är antagligen den som är mest känslig för gnagartillgången. Under goda år kan den lägga upp emot ett 10-tal ägg, medan den under ett år som detta låter bli att gå till häckning över huvudtaget. Ett känt par pärlugglor fick dock fram ungar även i år. I Torrberg kom 3 ungar till världen i en holk.

Förhoppningsvis blir vintern och våren som nalkas bättre än föregående år ur ugglesynpunkt och säker får vi så småningom åter höra pärlugglans sköna sång. Den fyller en med mycket välbehag.

Sören.

PILGRIMSFALKEN I SVERIGE

Ur den sista spillran av pilgrimsfalk som ännu bebor Sverige, spirar det årligen nytt liv.

Trots miljögifter, boplundringar och andra hämmande faktorer, lyckas de fåtaliga paren som återstår att få fram mer ungar nu än vad som ansågs normalt även under goda år. Före miljögifternas tid.

PROJEKT PILGRIMSFALK

Orsaken till att falkarna lyckats bra de sista åren är inte den att fåglarna blivit starkare eller bättre under senare år, utan enbart på att man 197 startade ett projekt med avsikt att försöka rädda den lilla kvarvarande stammen i vårt land.

Under 60-talet sjönk stammen katastrofalt och under hela 70-talet levde falkarna i en ovisst tillvaro. Äntligen tycks det som om tillbakagången har stoppats. Nu återstår det bara att se om den lilla stam som återstår är en tillräcklig grund att bygga en ny stam på.

Mindre än 10 par

I Bohuslän finns denna landsändas återstående 2 par. I norr finns ytterligare ca 4 par. För jämförelse kan sägas att det för 80 år sedan fanns ca 1000 par pilgrimsfalkar i Sverige.

Realistiskt sett torde den vackra pilgrimsfalken ej ha en chans att överleva i vår fauna.

Räddningsaktion

Hoppet ställs nu till det projekt "Pilgrimsfalk" som omnämns. Vid de 6 kända boplatserna pågår numera en ständig bevakning under häckningssäsongen. Dygnet runt sparnar frivilliga mot falkbranterna. Risk för boplundring blir mer överhängande ju färre falkar som återstår.

Illustration: Pilgrimsfalk
Anders Ståhl

Redan i mitten av april, då falkarna återvänder till sina revir, startar intensivbevakningen som sedan pågår till ungarna varit flygga i flera veckor.

Trots denna bevakning görs det årligen flera försök att röva bort ägg eller ungar.

Med tur och skicklighet har detta hot avvärijts.

Avel

I mitten av april lägger falken sina ägg. Oftast är de 3-4 st. Tämligen omgående vittjas då bona på sina ägg. Dessa forslas till en äggkläckningsmaskin för att under mänskligt överinseende ruvas fram.

Härigenom har man lyckats kläcka även mycket tunnskaliga ägg, vilka annars skulle ha krossats under tyngden från den ruvande fågeln.

En ny kull

Falkarna fungerar så att de efter ca 14 dagar från det att äggen rövats, lägger en ny omgång ägg. Dessa kan, om man misstänker att äggen är tunnskaliga, också tagas till en kläckningsmaskin. Då måste porslinsägg läggas i redet.

När den första kullen ungar sedan kläckts, kan de läggas tillbaka i falkboet i utbyte mot porslinsäggen.

Det är nästan otroligt hur väl falkarna accepterar även relativt stora ungar som helt plötsligt bara finns där!

Den andra äggkullen kan sedan i lugn och ro kläckas fram. Dessa ungar kan sedan användas för utplantering hos par som har få ungar i boet, eller sättas i bur som blivande avelsfåglar.

7 falkar frigivna

Detta avelsarbete har gått så bra att man redan i år (3 år tidigare än beräknat) kunnat släppa 7 unga falkar från burarna. Förhoppningsvis kommer de att besätta några av de tidigare övergivna falkbergen på västkusten.

Genförbättring

När endast 2 par falkar återstår inom ett område, är det naturligt att risken för inavel blir överhängande. Genom att byta ungar i de återstående bona, har man lyckats undvika även denna risk.

Finska, norska och skottska falkungar har förnyat den svenska stammen. En del av de avelsungar som nu finns i hägn, måste också lämnas som återbetalning till de länder som tidigare ställt upp med falkungar.

Irene Linde var i år bevakare vid falkberget OH, under ett par intensiva sommarveckor. Vid flera tillfällen fick hon ingripa mot folk som störde inom fredat område. Bl.a. avhystes några utländska medborgare som med full alpin utrustning var på väg ner i bohyllan. Under de långa bevakningspassen kommer dikter till.

Burfödda ungar

Det ansågs länge som en omöjlighet att få falkar att häcka i fångenskap. Med ökade kunskaper om falkarnas beteende och krav, har man dock nått långt i försöken. Även det svenska projektet kan numera glädja sig åt att ha fått fram burfödda fåglar.

Utplantering

Dessa fåglar kommer i framtiden att användas för utplantering i tidigare bebodda falkberg.

I USA har man genom en speciell, mycket tidskrävande metod, lyckats platera ut burfåglar till ett vilt tillstånd. Detta är oerhört mycket svårare än om man har vilda "fosterföräldrar" att tillgå.

En massiv insats

Jag tror personligen att det sist nämnda, burfödda ungar som efter träning placeras ut på lämpliga platser inom begränsad yta, är falkarnas chans att överleva i Sverige.

Det krävs ett stort och koncentrerat utsläpp under en stor tidsrymd, för att några skall ha en möjlighet att skaffa sig en partner.

Detta visar också det liknande "Berguvsprojektet", som varit så framgångsrikt att man nyligen bestämt sig för att avbryta projektet.

Pilgrimsfalk
Foto: Gunnar Lind

SALINAS SÅNG Irene Lindhe

Allting är så annorlunda,
mot för vad det var förut.
Sätt dig ner tänk efter, blunda
allting här har tagit slut.

Jag är en vandrare, en främling,
alltid på flykt,
jag är den sista av min ätt.

En gång var vi många tusen,
nu finns ingen av dom kvar.
Jag är lämnad som en spillra,
av det som en gång var.

Jag är en vandrare, en främling,
alltid på flykt,
jag är den sista av min ätt.

Du har tagit allt ifrån mig,
allting det som jag höll av.
Du har dödat min kära,
skövlut det som var mitt hem.

Jag är en vandrare, en främling,
alltid på flykt,
jag är den sista av min ätt.

Ingen ser mig här jag sitter,
ingen hör mitt sorgsna skrik.
Ingen svarar när jag ropar,
inget är längre sig likt.

Jag är en vandrare, en främling,
alltid på flykt,
jag är den sista av min ätt.

Jo, det är sant, jag är Salina,
Salina Pilgrimsfalk,
jag vet inte om jag stannar kvar,
om du får se mig alls.

Men om du skulle höra sången,
tänk efter, ett tag.
Jag är den sista av min ätt.

TORNFALKEN NÄSTA

Tyvärr är det mycket som tyder på att fler falkarter kommer att drabbas av samma akuta hot som pilgrimsfalken.

Den förr så vanliga tornfalken blir allt fåtaligare.

Eftersom tornfalken, till skillnad från pilgrimsfalken, baserat sin föda på smågnagare, löper den en ännu större risk att utrotas ur vår fauna.

Tillgången på smågnagare kommer med all säkerhet att minska ju mer monotont jordbruket blir. Pilgrimsfalken däremot har en näst intill obegränsad tillgång på kråkfåglar, vitfågel och duvor.

Jag tror att tornfalksstammen redan i dag är för gles för att en "normal" föryngring, utan inslag av avel och sterilitet skall kunna ske.

Därmed blir framtidsutsikterna för denna ännu "relativt" vanliga rovfågel än mer dystra än för pilgrimsfalken.

Staffan Müller.

SKÜVLINGEN AV VÅRA EKSKOGR HAR LETT TILL ATT MELLANSPETTEN RÄKNAS SOM UTROTAD I SVERIGE!

Sören.

VITRYGGIG HACKSPETT I LEKSAND

Hackspettarna hör till våra mest intressanta fågelarter. Under några vårveckor kan de höras i sitt revir, ständigt utropande sitt arttypiska revirläte.

Under resten av året får man försöka komma dem så nära att man hör dess trumningar när de söker efter föda.

En av orsakerna till att hackspettarna rönt ett sånt intresse är förstås att många av dem lever i ett land som är under snabb förändring med avseende på skogsbruket. De flesta för hackspettarna värdefulla biotoper försvinner och därmed fåglarna.

I detta nummer av informationsbladet har Sören Stenberg skrivit en dödsruna över mellanspetten som nu anses utrotad i vårt land.

Flera andra hackspettsarter lever under samma hot som mellanspetten. Det är främst gråspetten och den vitryggiga hackspetten som är hotade. För de sistnämnda är kanske framtiden lita ljusare än för mellanspetten eftersom de tycks finnas på fler ställen än man tidigare trott.

I höst har en vitryggig hackspett bl.a. hållit till kring Älgberget i västra Leksand.

Kanske får den ro att skrida till häckning till våren.

BUSUNGARNA SKJUTER FÄGLAR....
DET SER DEN OTROLIGE...

FUGGEL HULKEN

UNGDOMARNAS SIDA

UNGDOMARNAS PROGRAM

13/3 SKIDTUR

Vi skall lyssna på meståg och leta efter bl.a. järpe.
Tag med varmt om fötterna, fika och skidor.
Samling vid P-platsen vid Tällbergsvägen ovanför Orsand-
baden kl. 07.00.

25/3 UGGLEVAKA

Samling vid Brödernas Livs kl. 19.00.
Tag med fika! Kostnad 5 kr.

10/4 HACKSPETTSEXKURSION

Samling vid Brödernas Livs kl. 06.00.
Matsäck. Kostnad 5 kr.

23/4 ÖVERNATTNING EKSJÖSTUGAN

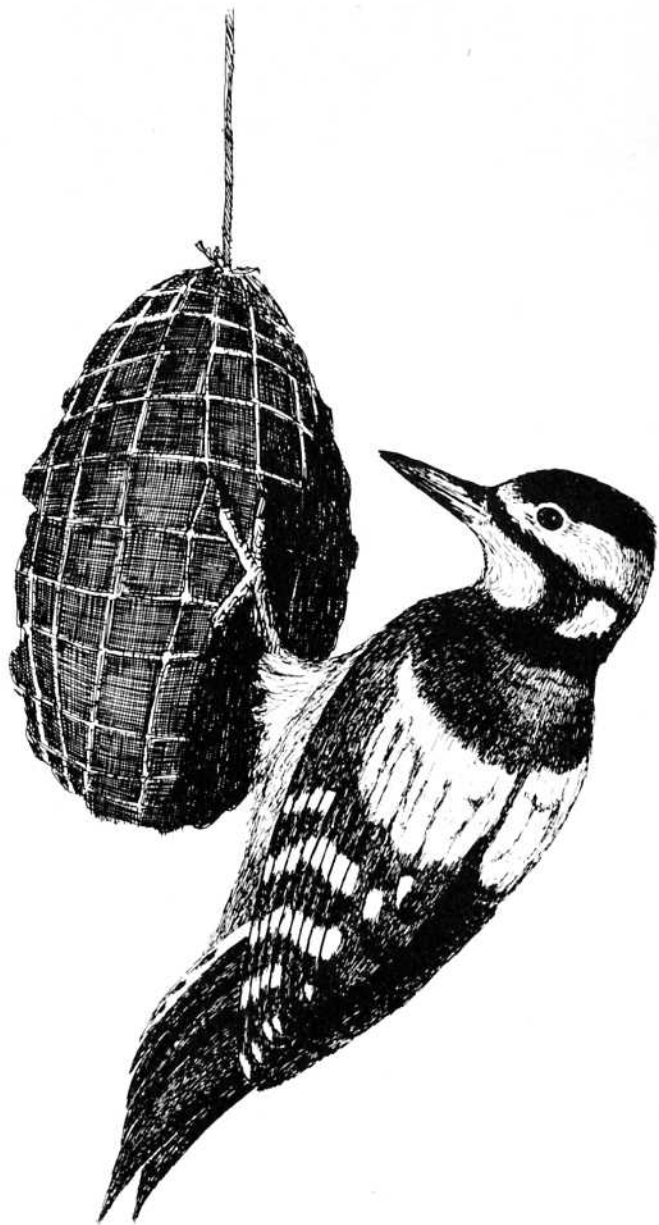
Tag med varm sovsäck, kvällsmat och frukost,
skidor vid behov, varma kläder. Kostnad 5 kr.

Som Du ser har vi börjat ta betalt för våra utflykter. Det beror
på att bensen blivit hemskt dyr. Våra unga chaufförer har inte
alltid råd att stå för bensinkostnaderna själva. Då kan "Din"
femna vara till hjälp!

ISA KÄLL, tel. 120 57

FRANKRIKE

FRANSKA RESAN - CAMARGUE

I förra numret av Informationsbladet, dvs nr 3 1982, berättades om Centralmassivet och den planerade resvägen genom detta i riktning mot Camargue.

Enligt planerna startar vi söndagen den 19 juni vid 9-tiden på morgonen från staden Millau och kör riksvägen ner mot staden Montpellier belägen 13 mil från Millau. Där gör vi ett kort provianteringsuppehåll på marknaden, som brukar vara öppen om söndagarna till kl. 12.00. Från Montpellier drar vi österut och kommer strax fram till den pittoreska medeltidsstaden AIGUES MORTES utt. (ägg mårt). Vi uppsöker tornet TOUR de CONSTANCE, och intar en matsäckslunch uppe på detta, under beskådande av Ängshökarna som seglar omkring och jagar runt tornet. Nu har vi således hunnit fram till Camargueområdets västgräns. Andra arter som kan beskådas i trakten av Aigues Mortes är Natthäger, Rördrom, Kohäger, Blåkråka, men dessa stöter man på lite varstans i Camargue.

Framåt eftermiddagen, efter forvandring och sight-seeing i staden, kör vi sedan vidare, rätt igenom Camargue till dess östligaste ände till den lilla staden PORT LOUIS vid Medelhavets strand. Där finns en campingplats som blir vår bas i några dagar. Platsen valdes därför att dels finns badstrand för de som vill sola och svalka sig dels är det nära in i Camargues olika naturreservat, dels ligger baslägret i södra kanten på la Crau (utt. la krå), den torra stenöknen som ger intryck av ett stycke Afrika i Frankrike, åtminstone miljömässigt. Det är just i la Crau, som man påträffar fåglar som Småtrapp, Tjockfot och den Långstjärtade flyghönan, Korttålräkan och med mycket stor tur den ovanliga Kalenderläran. Ger man sig in i la Crau bör man veta att det inte alls är ett naturskönt område, och några bilvägar finns inte (möjligen traktorstigar). Solen steker obarmhärtigt och skugga är mycket svårhittad.

Strax ovanför området ligger det lilla bergsmassivet les Alpilles (utt. les Alpij). Där finns flera små vackra städer med anor från romartiden att besöka, som les BAUX (utt. lé Bå), och ST. REMY de PROVENCE (utt. så REMI dé PROVAANS). I den senare finns en utmärkt campingplats där vi övernattar sista natten i området. Vi kommer att åka upp på berget ovanför staden och picknicken i närheten av en TV-länk. Just där har man de största möjligheterna att få se en av Frankrikes ca 40 Hökor samt den ännu ovanligare Smutsqamen, medan vi kan lyssna till olika arter av Medelhavssångare från buskmarkerna mellan bergknallarna.

Men för att återgå till vistelsen i PORT ST. LOUIS, där vi kommer att tillbringa fyra nätter enligt planerna, så har programmet utformats så att vi med buss gör exkursioner i Camargueområdet om dagarna, och försöker då besöka så många lokaler som möjligt. De som så önskar kan istället stanna och bada i PORT ST. LOUIS eller ta en busstur upp till Camargueområdets huvudstad, ARLES (utt. ARL), som är mycket sevärd.

För fågelskådarnas del måste betonas att i Camargue inte någon allemansrätt gäller och att det är mycket strikta bestämmelser på var man får vistas och inte. Kontakt har knutits med en vakt i det av SNPN (ungefär motsvarande vårt SNF) förvaltade naturreservatet i Camargue. Han heter HUBERT KOWALSKI och är med sina tjugo år inom området en av de som säkrast kan visa oss var man finner Glasögonsångaren, ja praktiskt taget alla i området befintliga arter. Vidare kommer ett besök att göras vid SNPN's biologiska station, där ett intressant naturrum finns, samt gömslen från vilka man kan beskåda vissa arter.

Blåhare, Camargue, Frankrike.

Fram till 1980 har 337 olika fågelarter noterats i Camargue, däri ej inräknat olika halvtama rymlingar från djurparker o.s.v. Detta kan verka imponerande, men jag manar till att inte ställa förväntningarna alltför högt, ty juni är inte bästa månaden i Camargue.

Det första som slår en när man genomkorsar Camargue för första gången är det stora antalet Skator som håller till utefter vägarna, sedan Skratmåsarna som finns i oändliga mängder. Näktergalar och Cettisångare hörs likaså i juni vid de flesta vägkanter, medan Biätarna ses på telefonledningarna ofta en bra bit från vägen. Flamingos, Camarguehästar och s.k. vilda tjurar kan även beskådas på många håll inom Camargue, men förde förras del är det nog helt riktigt som Lennart Nordström säger i sitt kapitel om Camargue i boken "Europeiska smultronställen" att vissa år ser man nästan inga alls medan andra år finns de vid de flesta grundvattensamlingar i varierande antal. Se f.ö. publiceringen av Lennarts utmärkta beskrivning av Camargue i ett nötskal i nr 1-1982 av Informationsbladet.

En annan mycket läsvärd bok, både för ornitologer i allmänhet och de som föredrar en mer s.k. avancerad ornitologi har nyligen utgivits i Frankrike under titeln GUIDE des OISEAUX de CAMARGUE. Författare är de två fågel och ekologiforskarna J BLONDEL och P ISENMANN vilka varit verksamma i Camargue i många år. Tyvärr finns den mig veterligt endast utgiven på franska än så länge, men vi kommer att studera den under resan och på plats.

Den 24 juni om morgonen startar vi hemfärden och kommer då att lämna ST REMY de PROVENCE, köra norrut mot storstaden LYON där vi sneddar mot nordöst för att så småningom komma upp i Jurabergen. Vi kommer att besöka BAUME les MESSIEURS (utt. bām lé Messjö) med dess grotta och vattenfall. Där finns en enkel campingplats, men troligen väljer vi

en annan med bättre standard, belägen vid LAC de CHALAIN (utt. lack dö chalä'n) en mil längre bort. Här finns några mycket intressanta fågelarter. Vilka får bli en överraskning! Tyvärr kommer tiden att vara knapp och får vi inte se fåglar, så får vi dock se ett mycket vackert landskap, och pittoreska byar och livet i dessa.

I nästa nummer ska vi berätta lite mer om småstäderna i Camargue-trakten samt lite mer utförligt om resvägen hem genom Frankrike.

Med vänliga hälsningar från ett höstregnigt men milt Paris.

Rolf Wahl

TILLVERKNING AV JULKÄRVAR

Fam. Tengnér i Bergsäng, trogna medlemmar i fågelklubben, har i år sätt en teg med havre åt fågelklubben.

När säden mognat i september, samlades några medlemmar och kunde utan större besvär tillverka ca 500 julkärvar, vilka skall säljas i december.

Pengarna för dessa kommer att utgöra ett värdefullt tillskott i reskassan för frankrikeäventyret.

Eftersom andra föreningar också kommer att sälja julkärvar i Leksand, vill vi passa på och be Er att främja fågelklubbens medlemmar i första hand. Köp av oss! Vi kommer att sälja på skyltsöndagen och skall dessutom gå runt i gårdarna.

Julkärvar kan också förhandsbeställas genom Lillan Hysing, tel 110 79.

De kostar 15 kronor/st och är riktigt stora och fina.

TACK PÅ FÖRHAND!

Ungdomarna.

SLÄTTERGILLE
I BERGSÄNG

Foto:
Staffan Müller

VI PRESENTERAR:

SVERIGES LEKANDE FÅGLAR

**Arne
Johansson**

**Nils-Erik
Landell**

SVERIGES LEKANDE FÅGLAR (Bonnier Fakta) handlar om orre och tjäder men också om dubbelbeckasin och brushane.

Många fåglar spelar under parningstid om våren men dessa fyra fåglar gör något mer. De återkommer år efter år till samma arena där en stor mängd hanar utför sitt spel tillsammans för att locka honorna. Här strider hanarna med varandra för att imponera på honorna och locka dem till parning. Detta spel som återkommer år från år med flera hanar på samma arena kallas *lek*.

Men ändå är det inte leken enbart som intresserar Nils-Erik Landell och Arne Johansson när de presenterar "Sveriges lekande fåglar". I hög grad handlar boken om hela Sverige som arena. Vad händer med de naturtyper där våra lekande fåglar uppehåller sig? Det är en fråga som gäller mycket av förändringen över hela vårt land.

Arne Johanssons bildmateriel är unikt. Aldrig tidigare har det bästa av dessa fyra fåglars lekar förts samman som nu i färg. Efter som mycket av lekarna utförs under mörkret har det först nu, då den känsliga färgfilmen finns, gjorts möjligt att sammanställa en bok av det här slaget i bild.

På en grundval av stämningar och bilder för Nils-Erik Landell en kulturell diskussion om vårt landskaps förändring sett från de lekande fåglarnas och den naturälskande människans utgångspunkt.

BYGGNADSSINGENJÖR

NILS SKOGLUND AB

TELEFON 123 00, 104 85

Bygger hus, reparerar

Utför kostnadsförslag

och värderingar

Ett jättetack till Skoglunds Byggnadsfirma som varje år ställer upp med massor av virke till våra fågelholkar!

Styrelsen